

סיכומי הדף היומי

מחודדים ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה בפ"ך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייגע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשר ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת יתרו - כ' שבט תשע"ט

דף ס' ע"א

אמר קיסר לר' יהושע בן חנניה: ברצוני להכין סעודה לאלוקיכם. השיבו: אינך יכול שמרובים צבאותיו. התעקש שרוצה להכין. אמר לו: צא והכן בשפת הנהר 'רבי'תא'. טרח ששת חודשי הקיץ. כשסיים באה רוח ואספה כל הסעודה. טרח ששת חודשי החורף, כשסיים בא מטר והטביע הכל. שאל את ר' יהושע מה זאת? השיבו: הרוח והמטר הם משרתיו לנקיון, ואכלו כל הסעודה. אמר הקיסר: א"כ באמת איני יכול להכין.

אמרה בת קיסר לר' יהושע בן חנניה: אלוקיכם נגר הוא, שנאמר 'המקרה במים עליותיו', אמור לו שיכין לי פלך. התפלל ונהפכה למצורעת, ומנהגם היה להושיב המצורעים בשוק רומי וליתן להם פלך לסתור הפקעיות, כדי שיראום אנשים ויבקשו עליהם רחמים. יום אחד עבר שם ר' יהושע ושאל אותה: יפה הפלך שנתן לו אלוקי? אמרה לו: אמור לו שיטול מה שנתן לי. השיב לה: אלוקינו נותן ואינו נוטל.

שור - דרכו להיות כרסתן (-כרס רחבה) ופרסתן (-פרסות רחבות), ראשו גדול וזנבו ארוך. וחילוף הדברים בחמור. ונפקא מינה למקח וממכר.

שור שהקריב אדם הראשון - קרן אחת היתה במצחו, שנאמר 'ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס' - והכתיב 'מקרן' דהיינו קרן אחת. וקרניו קודמות לפרסותיו - שנאמר 'מקרין' ואח"כ 'מפריס'. וכמאמר ר' יהושע בן לוי שכל מעשה בראשית נבראו בקומתן בדעתן ובצביונם - שנאמר 'ויכולו השמים והארץ וכל צבאם', אל תקרי 'צבאם' אלא 'צביונם'.

בשעה שאמר הקב"ה 'למינהו' באילנות - אמרו דשאים: אם רצונו בערבוביא למה אמר 'למינהו', ועוד ק"ו ומה אילנות שאין דרכן לצאת בערבוביא אמר 'למינהו' אנו על אחת כמה וכמה, מיד כל אחד ואחד יצא למינו, פתח שר העולם ואמר: 'יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו'.

איבעיא: הרכיב שני דשאים זה על גב זה - האם כיון שלא נאמר בהם 'למינהו' אינו חייב, או שמא כיון שהסכים עמהם לצאת למיניהם הרי זה כאילו נכתב 'למינהו'. ונשאר בתיקו.

דף ס' ע"ב

נאמר: 'ויעש אלוקים את שני המאורות הגדולים, ומאידך נאמר 'את המאור הגדול ואת המאור הקטן' - אמרה ירח לפני הקב"ה: רבש"ע, אפשר לשני מלכים שישתמשו

בכתר אחד? אמר לה: לכי ומעטי את עצמך. אמרה: רבש"ע, הואיל ואמרת לי לפניך דבר הגון אמעיט את עצמי. אמר לה: לכי ומשול ביום ובלילה. אמרה: ביום איזו רבותא, דשרגא בטיהרא מאי אהני. אמר לה: ימנו בך ישראל ימים ושנים. השיבה: גם בשמש מונים התקופות כאמור 'והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים'. אמר לה: יקראו הצדיקים בשמך - יעקב הקטן שמואל הקטן דוד הקטן. ראה שאין דעתה מתיישבת, אמר הקב"ה: הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח - ולכן נשתנה שעיר של ראש חדש שנאמר בו 'לה' - אמר הקב"ה: שעיר זה היא כפרה על שמיעטתי את הירח.

אמר רב אסי: נאמר ביום שלישי לבריאה: 'ותוצא הארץ דשא', ונאמר ביום שישי: 'וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ' - יצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע, עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו, ללמדך שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. רב נחמן בר פפא זרע גינתו ולא צמחה, התפלל וירדו גשמים וצמח, אמר היינו דרב אסי.

'השסועה' האמורה בתורה - בריה בפני עצמה היא שיש לה שני גבין ושני שדראות, וכי משה רבינו קניגי או בליסטרי (צייד) היה, מכאן תשובה לאומר אין תורה מן השמים. אמר רב חסדא לרב תחליפא בר אבינא: כתוב באגדות שלך התיבות 'קניגי' ו'בליסטרי' ופרש אותם.

נאמר 'חמשת סרני פלשתים' ומפרט הכתוב ששה 'העזתי והאשדודי האשקלוני הגתי והעקרוני והעוים' - לר' יונתן: ארונקי [-חשובים] היו חמשה הראשונים. [אמר רב חסדא לר' תחליפא בר אבינא: כתוב באגדות שלך 'ארונקי' ופרש זאת]. לברייתא ולרב: 'עוים' אינם מפלישתים אלא מתימן באו, ונקראו כך: א. שעיותו את מקומם. ב. שאיוו לאלהות הרבה. ג. שכל הרואה אותם אוחזתו עוית, שיש לכל אחד מהם 16 שורות שיניים.

הרבה מקראות שראויין לשרוף והן הן גופי תורה:

א. 'והעוים היושבים בחצרים עד עזה כפתורים היוצאים מכפתור השמידום וישבו תחתם' - אינו מיותר, שהרי השביע אבימלך את אברהם 'אם תשקור לי ולנני ולנכדי' וממילא לא יכלו בני ישראל לכבוש את העוים שהם פלישתים, ולכן אמר הקב"ה: יבואו כפתורים ויוציאו את העוים ויבואו ישראל ויוציאו את הכפתורים.

ב. 'כי חשבון עיר סיחון מלך האמורי היא והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו' וגו' - שהרי נאמר 'אל תצר את מואב' לכן אמר הקב"ה: יבא סיחון ויוציא ממואב ויבואו ישראל ויוציאו מסיחון, וזה שאמר

רב פפא: עמון ומואב טיהרו בסיחון.

'צידונים יקראו לחרמון שריון והאמורי יקראו לו שניר' - שניר ושריון מהרי ארץ ישראל, מלמד שכל אחד ואחד מאומות העולם הלך ובנה לו כרך גדול לעצמו והעלה לו על שם הרי ארץ ישראל, ללמדך שאפילו הרי ארץ ישראל חביבין על האומות העולם.
'זאת העם העביר אותו לערים' - עשה כן יוסף כדי שלא יקראו לאחיו גולים בני גולים.

יום ראשון פרשת משפטים - כ"א שבט תשע"ט

דף ס"א ע"א

נאמר בתורה ש'נשר' הוא מהעופות הטמאים, ונאמר ש'תורים' הם טהורים, ולמדים מהם ד' סימני הטומאה: א. אין לו אצבע יתרה, ב. אין לו זפק, ג. אין קורקבנו נקלף, ד. דורס ואוכל. שלנשר יש כל ד' סימנים אלו, ולתורים אין כל הד'. ולכן כל שיש לו כל ד' אלו טמא וכל שאין לו טהור (והיינו עופות ממין נשר, שהרי נמנו עוד כ"ג עופות טמאים ואין להם כל ד' הסימנים). ומה ששינו שסימני עופות לא נאמרו בתורה - היינו שלא נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים.

עוף שאין לו שום סימן טהרה - טמא, שודאי מין נשר הוא.

עוף שיש לו סימן טהרה אחד או יותר - אם ידוע שאינו מכ"ג עופות טמאים שנמנו מלבד נשר - טהור, שלמדים מכך שכתבה תורה 'נשר' שדווקא זה שאין לו שום סימן טמא. ואין ללמוד מ'תורים' שדווקא עוף שיש לו כל ד' סימני טהרה טהור - שא"כ מדוע נמנו כ"ג עופות טמאים.

דף ס"א ע"ב

סימני הטומאה בכ"ד עופות שנמנו: הנשר (ומינו) - יש לו ד' סימני טומאה. כ' מהעופות - יש להם ג' סימני טהרה וסימן טומאה אחד. העורב - ב' סימני טומאה (מתוך הג' שיש לכ') וב' סימני טהרה. פרס ועזניה - יש לכל אחד סימן טהרה וג' סימני טומאה.

אין ללמוד מעורב שכל שיש לו שתי סימני טומאה טמא - שא"כ מדוע נמנו פרס ועזניה שיש להם ג' סימני טומאה ורק סימן טהרה אחד.

אין ללמוד מפרס ועזניה שכל שיש לו ג' סימני טומאה טמא - שא"כ מדוע נכתב 'נשר'. אך לולי כן היינו למדים מהם שאין זה שני כתובין הבאין כאחד שאין מלמדין - שקבלה בידנו שכל אחד יש לו ג' סימנים אחרים. ולאחד מהם יש אחד מג' סימני הטהרה שיש לכ', ולשני יש סימן טהרה חדש שאין לכ', ולכן אין שני כתובים לסימן זה.

מה שנכתבו 'תורים' בתורה לא נצרך להתירם באכילה - אלא להכשירם לקרבן.

יום שני פרשת משפטים - כ"ב שבט תשע"ט

דף ס"ב ע"א

לרב נחמן: עוף הבא בסימן אחד של טהרה - אם בקי בפרס ועזניה ובשמותיהן טהור, שאין עוד עוף טמא בסימן אחד מלבדם. אינו בקי - טמא. עוף הבא בשני סימני טהרה - אם מכיר עורב ובני מינו וזה אינו מהם - טהור, שאין עוד עוף טמא כזה מלבדם.

לאמימר: עוף הבא בסימן אחד ואינו דורס - טהור, אף שאינו בקי בפרס ועזניה אין לחשוש להם כיון שאין מצויים בישוב.

'עורב' - זה עורב, 'למינו' - לר' אליעזר: זרזיר. אמרו לו: הלא אנשי כפר תמרתא שביהודה אוכלים אותו מפני שיש לו זפק. השיבם: אף הן עתידין ליתן את הדין. ויש גורסים שר' אליעזר פירש - סנונית לבנה. אמרו לו: והלא אנשי גליל העליון אוכלים אותו מפני שקורקבנו נקלף. השיבם: אף הן עתידין ליתן את הדין.

לרב יהודה: סנונית לבנה שנחלקו בה היינו עוף המסרט, ולחכמים היא ציפור וכשרה לטהרת מצורע.

לאמימר: בזו שכרסה לבנה - לכו"ע כשרה. ונחלקו בכרסה ירוקה, ומה שקראוה 'לבנה' היינו לעומת זו הדרה בבתיים שכרסה שחור. והלכה כר' אליעזר שהיא טמאה. למר זוטרא בשם אמימר: בכרסה ירוקה - לכו"ע טמאה, ונחלקו בכרסה לבנה, והלכה כחכמים שהיא כשרה.

מין יונה הנקראת 'תסיל' - פסולה להקרבה משום תורין וכשרה משום בני יונה, דהיינו שכשרה רק בקטנותה. 'דאציפי' ו'תורין של רחבה' - כשרים משום תורים ופסולים משום בני יונה, דהיינו שכשרים רק בגדלותם.

כל העופות ששתו ממי חטאת פסלו אותם - חוץ מן היונה מפני שמוצצת ואינה מקיאה, אך תסיל אף שהיא מין יונה פוסלת משום שמוצצת ומקיאה.

דף ס"ב ע"ב

מין תורים 'צוצייני' - כשרים למזבח, והן 'תורין של רחבה'. ואף שיש להם שם לווי ושנינו 'אזוב' - ולא אזוב יון ולא אזוב כוחלי ולא אזוב רומי ולא מדברי ולא כל אזוב שיש לו שם לווי - לאביי: כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה והקפידה תורה עליו יש לו שם לווי פסול, ותורים צוצייני לא נשתנו שמן קודם מתן תורה. לרבא: במקומם נקראים תורים סתם.

חגבים הנמצאים בחילפי - מותרות. והנמצאות בכרוב - אסורות, ולוקים על אכילתם משום שרץ העוף.

עוף הנקרא 'צרדא' - כשר. 'ברדא' - אסור, וסימנך 'בר מיניה'. 'מרדא' - ספק.

שמונה עופות ספיקות, משום שקורקבנו נקלף רק ע"י סכין - חובא, חוגא, סוגא, והרנוגא, תושלמי, מרדא - וזהו תרנגול דאגמא, כוחילנא, בר נפחא. ואף שגם עופות טהורים לפעמים אין קורקבנו נקלף עד שיתרכך וכמעשה בבית מר שמואל שנתנוהו בשמש ונקלף - בטהורים לבסוף נקלף ביד בלא סכין.

תרנגול דאגמא - אסור, תרנגולת דאגמא - מותרת, וסימנך 'עמוני ולא עמונית'. למרימר גם היא אסורה משום שראו שהיא דורסת ואוכלת, וזו היא 'גירותא' שהזכרה בין הטמאים.

עוף הנקרא 'שבור אנדרפטא' - מותר, פירוז אנדרפטא - אסור, וסימנך פירוז הרשע (שהיה בימיהם).

עוף הנקרא 'בוניא' - מותר, 'פרוא' - אסור, וסימנך פרואה המכשף.

עוף הנקרא 'מרדו' - העומד ואוכל מותר, המשתחוה ואוכל אסור, וסימנך 'לא תשתחוה לאל אחר'.

עוף הנקרא 'שתיא חמרא' (שותה יין) - אסור, וסימנך שתויי יין פסולין לעבודה. הנקרא 'מזגא חמרא' (מוזג

(יין) - אסור, 'בת מזגא חמרא' - מותר, וסימנך יפה כח הבן מכח האב.

יום שלישי פרשת משפטים - כ"ג שבט תשע"ט

דף ס"ג ע"א

עוף 'שקיטנא' יש בו ג' מינים: המין ששוקיו ארוכות והוא אדום - מותר, וסימנך מורזמא (עוף הידוע ככשר ודומה לו). המין שרגליו קצרות וגופו אדום - אסור, וסימנך כהן ננוס פסול לעבודה. המין ששוקיו ארוכות וגופו ירוק - אסור, וסימנך [עוף שנפל לאש ונעשו מעיו] ירוקין פסולין.

'שלך' האמור בתורה בעופות הטמאים - זה השולה דגים מן הים. 'דוכיפת' - שהודו כפות, והוא הביא שמיר לבית המקדש.

כשהיה ר' יוחנן רואה 'שלך' אמר: 'משפטיך תהום רבה', כשהיה רואה נמלה אמר: 'צדקתך כהררי אל'.

עופות 'לקני' ו'בטני' - מותרים. 'שקנאי' ו'בטנאי' - במקום שלא שכיח פרס ועזניה ואין לחשוש שאלו הם (שיש להם סימן אחד לטהרה כמותם) נהגו לאכלם ומותרים, ובמקום ששכיח פרס ועזניה נהגו שלא לאכול ואסורים.

'קואי' ו'קקואי' - אסורים. 'קקואתא' - מותר, אך בא"י סברו שאסור והלקו את האוכלו, וקוראים אותו 'תחוותא'.

'תנשמת' האמורה בתורה בעופות הטמאים - היא 'באות' שבעופות, ונקראת קיפוף, וזו האמורה בין ח' שרצים היא 'באות' שבשרצים, ונקראת קורפדאי, שאחת מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן היא: 'דבר הלמד מענינו', ולכן מפרשים בכל מקום לפי עניינו.

'קאת' האמורה בתורה - זו הקוק. 'רחם' - זו שרקרק, ונקרא רחם מפני שכיון שבא באו רחמים לעולם (גשמים), והיינו כשעומד על איזה דבר ושורק (שרקרק), ומקובל שאם ישב על הארץ וישרוק יבא משיח, שנאמר 'אשרקה להם ואקבצם', ומה שהיה מעשה שישב ושרק ונפלה עליו אבן גלל וריצצה את מוחו - שקרן היה.

'עורב' - זה עורב שחור, כאמור 'קווצותיו תלתלים שחורות כעורב'. 'את כל העורב' - להביא עורב העמקי, דהיינו לבן כאמור 'ומראהו עמוק מן העור' כמראה חמה העמוקה מן הצל. 'למינו' - להביא עורב הבא בראשי יונים, כלומר שראשו דומה לראש של יונה.

'הנץ' - זה הנץ. 'למינהו' - להביא בר חיריא, דהיינו שורינקא.

'החסידה' - זו דיה לבנה, ונקראת כך מפני שעושה חסידות עם חברותיה. 'האנפה' - זו דיה רגזנית, ונקראת כך מפני שמנאפת על חברותיה.

דף ס"ג ע"ב

לדעת רב כ"ד עופות טמאים נמנו בתורה - בספר ויקרא נאמרו עשרים, ובד' מהם נאמר 'למינה' 'למינה' 'למינו' 'למינהו' להוסיף עוד עוף, הרי אלו כ"ד. ו'דאה' שנאמרה בויקרא היא 'דאה' האמורה במשנה תורה (דברים), שאילו בא הכתוב במשנה תורה להוסיף מדוע נשמטה דאה. וכן 'איה' האמורה בשניהם היא 'דיה' האמורה במשנה תורה, שאילו בא להוסיף מדוע בויקרא נאמר 'למינה' ב'איה' ובמשנה תורה ב'דיה', וחזרה התורה על

שני השמות (איה ודיה) כדי שלא תתן פתחון פה לבעל דין לחלוק, שלא תהא אתה קורא איה והוא קורא דיה אתה קורא דיה והוא קורא איה.

נשנו בהמות הטמאות במשנה תורה - כדי להוסיף 'השועה', ונשנו העופות מפני 'הראה', אך בבהמות היינו להוסיף ובעופות היינו רק לפרש כנ"ל.

לדעת רב אבהו רק כ"ג עופות טמאים נאמרו, שאמר 'דאה' - זו איה, ונקראת כך מפני שרואה ביותר, כאמור 'נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין', ועומדת בבבל ורואה נבלה בארץ ישראל, ובהכרח שלדבריו 'דאה' ו'ראה' ו'דיה' הכל אחת היא, שהרי משנה תורה בא להוסיף.

איסי בן יהודה אומר: מאה עופות טמאין יש במזרח, וכולן מין איה הן.

ז' מאות מיני דגים טמאים יש, וח' מאות מיני חגבים טמאים, ועופות טמאים כ"ד הן, ולעופות טהורים אין מספר.

לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה - שגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבהמה טמאה מרובה מן הטהורות - לכך מנה הכתוב הטהורות, וגלוי וידוע לפניו שעופות טהורים מרובים מהטמאים - לכן מנה הטמאים.

עוף טהור נאכל במסורת, ונאמן הצייד לומר עוף זה טהור מסר לי רבי הצייד, והיינו שהיה אותו רב בקי בהן ובשמותיהן (וממילא מוכח שהכוונה לרבו צייד ולא לרבו בתורה).

יום רביעי פרשת משפטים - כ"ד שבט תשע"ט

דף ס"ד ע"א

סימני עוברי דגים - כסימני ביצים.

אלו הן סימני ביצים: כוודרת ועגולגולת ראשה אחר כד וראשה אחד חד - טהורה. ב' ראשיה כדין או ב' ראשיה חדין - טמאה. עוד סימן: חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים - טהורה, להיפך - טמאה, חלמון וחלבון מעורבים - ביצת השרץ. וכל הסימנים הם מדרבנן, שאילו היו מדאורייתא היה אפשר לפשוט על ידי הביצים את שמנת הספיקות, ונפק"מ בסימנים אלו לענין לוקח מגוי כדלהלן.

לוקחים ביצים מהעכו"ם בכל מקום - ואין חוששין לא משום נבלות ולא משום טרפות, ודווקא באומר של עוף פלוני טהור, ואין די שיאמר 'של עוף טהור' - שיכול להשתמט כיון שא"א לברר. ודווקא שיש לה סימני טהרה דלעיל, אך אם יש לה סימני טמאה ודאי טמאה ואין לסמוך עליו. ובסתמא אין לסמוך על הסימנים - שביצי עורב דומים לביצי יונה בסימני טהרה.

אין מוכרין ביצת טרפה לעובד כוכבים אלא א"כ טרופה בקערה - לפיכך אין לוקחין מהם ביצים טרופות בקערה.

חלבון וחלמון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ - שאם ריקמה ואכלה לוקה משום 'שרץ השורץ על הארץ', אך אינה מטמאה בעדשה כשרץ - שמא של נחש היא, ואף שגם בטהורה אסורה באכילה, שדרשו 'כל השרץ השורץ על הארץ' - לרבות אפרוחים שלא נפתחו עיניהם - היינו רק מדרבנן והפסוק אינו אלא אסמכתא.

ביצים טהורות שנתבשלו יחד עם טמאות (גיעולי ביצים) - מותרות, שהרי הן כמים.

ביצים מזורות - נפש יפה תאכלם.

נמצא בביצה קורט דם - אם נמצא על קשר שלה בחלבון זורק את הדם ואוכל את השאר, נמצא בשאר הביצה - אסורה, שנתפשט הקלקול בכולה. (ואחד שנה בפני אביי להיפך, ותיקנו אביי).

נאמר בעופות הטמאים 'ואת בת היענה' - ללמד על איסור ביצה טמאה (שהרי אין היענה יולדת בת אלא ביצים). ואמנם לפעמים נקרא עוף זה בשם 'בת יענה' כאמור 'תכבדני חית השדה תנים ובנות יענה' ואין ביצה בת אמירת שירה, ולפעמים נקרא 'יענה' כאמור 'בת עמי לאכזר כיענים במדבר' - אך כאן הכוונה לביצה שהרי הסופר מחלקם לשתי תיבות, ואף בשתי שורות (משא"כ 'כדר לעומר' שם אחד הוא - שאף שמחלק הסופר לשתי תיבות אך לא בשתי שורות).

אך היינו למדים רק מי שיש לו סימן חמישי - שאין ראשו ארוך, כגון הכרספת והשחלנית (וכן ערצוביא, או דהיינו הך). אמנם 'סלעם' מיותר, שאפשר ללמדו מ'ארבה' ומ'חרגול' שאם נפרוך מה לארבה שאין לו גבחת - הרי חרגול יש לו גבחת וטהור, וכשנפרוך מה לחרגול שיש לו זנב - הרי ארבה אין לו זנב וטהור, ואם אין ענין ב'סלעם' לגופו תנהו ענין לראשו ארוך, ולכן נתרבה כל שיש לו סימנים אלו: שיש לו ד' רגלים וארבע כנפים וקרצולים וכנפיו חופין את רובו.

כדי שלא נרבה להיתר גם ה'צרצור' שיש לו הסימנים הנ"ל - לכן נאמרו כלל ופרט מיותרים: פרט - 'חגב' ללמד שצריך שיהא שמו 'חגב', ושלא נטעה לומר שדי בזה (יבואר להלן דף ס"ו ע"א) ואין צריך לד' הסימנים - לכן נאמר הכלל 'למינהו' - עד שיהיו בו כל הסימנים הללו.

יום שישי פרשת משפטים - כ"ו שבט תשע"ט

דף ס"ו ע"א

המחלוקת בין הברייתא הראשונה (תנא דבי רב) לבין תנא דבי רבי ישמעאל - אם נצרך תנאי נוסף לכשרות חגב 'אין ראשו ארוך', שלפי תנא דבי רב דורשים: 'אשר לו כרעים' - כלל, 'ארבה' 'סלעם' 'חרגול' 'חגב' 'למינהו' - פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט, דווקא מינו הדומה לו משני צדדים. אמנם לפי תנא דבי ר' ישמעאל: 'אשר לו כרעים' - כלל, 'ארבה' 'סלעם' 'חרגול' 'חגב' - פרט, 'למינהו' - חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, ומרבים כל הדומה אף בצד אחד, ולכן היה אפשר ללמוד 'סלעם' מארבה וחרגול, ומיותר ללמד שאף אלו שדומים רק בצד אחד, והיינו אף מי 'שראשו ארוך'.

אף שאין דומים שתי הכללות זו לזו - שהכלל הראשון כולל כל 'אשר לו כרעים', והכלל השני היינו כל שהוא מינו - בד' סימנים, סובר תנא דבי ר' ישמעאל שגם באופן זה דורשים כלל ופרט וכלל, וזהו המקור לכל מקום שאמרו שתנא דבי ר' ישמעאל דורש בכעין זה.

מה שהוצרך 'למינהו' המיותר ללמד שדווקא מי שיש לו ד' הסימנים ואין די בסימן אחד (לעיל ס"ה): - שאף שנאמר ארבה וחרגול, מאחר ש'סלעם' מיותר לרבות גם מי שראשו ארוך היינו טועים לרבות כל שיש לו סימן אחד לחוד.

הסתירה בפירוש המינים שבתורה: שברייתא דבי רב פירשה 'סלעם' - רשון, 'חרגול' - ניפול, ובתנא דבי ר' ישמעאל שנינו להיפך - שכל אחד פירש לפי לשון מקומו.

דף ס"ו ע"ב

דג שאין לו כעת סנפיר וקשקשת ועתידי לגדל לאחר זמן - כגון הסולתנית והעפיאן מותר. וכן יש לו עכשיו ועתידי להשירן כשעולה מהמים כגו אקונס ואפונס כספתיאס ואכספטיאס ואטונס.

כל שיש לו קשקשת - יש לו סנפיר וטהור, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת והוא טמא. ולכן היה די לכתוב בתורה רק קשקשת ולא היינו טועים שהכוונה לסנפיר שנאמר 'ושריון קשקשים הוא לבוש', אלא נכתב גם סנפיר משום 'יגדיל תורה ויאדיר'.

נאמר בתורה שאת מי שיש לו סנפיר וקשקשת מותר לאכול, ונאמר גם שמי שאין לו אסור באכילה, אף שיש

יום חמישי פרשת משפטים - כ"ה שבט תשע"ט

דף ס"ה ע"א

רבן גמליאל אומר: עוף הדורס ואוכל - בידוע שהוא טמא. יש לו אצבע יתירה וזפק וקורקבנו נקלף - בידוע שהוא טהור. לר' אליעזר בר צדוק: מותחין חוט של משיחה ומעמידים עליו העוף, אם חולק רגליו שתים לכאן ושתיים לכאן - טמא, שלש לכאן ואחת לכאן - טהור. לר' שמעון בן אלעזר: כל עוף הקולט מהאוויר ואוכל - טמא (וציפור טהורה - שקולטת מהאוויר אך אינה אוכלת עד שמניחה על הארץ). לאחרים: שכן עם טמאים - טמא, עם טהורים - טהור, ואין הכרח שסוברים כר' אליעזר שאמר: לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו, אלא אפשר שכוונתם 'שכן ונדמה', אך זרזיר טהור הוא כיון שאינו אלא שכן ולא נדמה.

מסימני חגב טהור שכנפיו חופין את רובו - י"א רוב ארכו וי"א רוב הקיפו, אמר רב פפא: לכן צריך גם רוב ארכו וגם רוב הקיפו.

חגב שאין לו עכשיו קרצוליים ועתידי לגדל לאחר זמן, כגון הזחל (ובארמית: אסקרין) - מותר. שהכתיב הוא 'אשר לא כרעים' והקרי 'לו'.

דרשת החגבים הטהורים האמורים בתורה לברייתא ראשונה (תנא דבי רב): 'ארבה' - גובאי, 'סלעם' - רשון, 'חרגול' - ניפול, 'חגב' - גדיאן. 'למינו' 'למינהו' 'למינהו' 'למינהו' - ציפורת כרמים, יוחנא ירושלמית, הערצוביא, הרזבנית (שדורש 'למינו' כפרט ולא ככלל).

דף ס"ה ע"ב

דרשת החגבים הטהורים האמורים בתורה לתנא דבי ר' ישמעאל: 'אשר לו כרעים' - כלל, 'ארבה' 'סלעם' 'חרגול' 'חגב' - פרט, 'למינהו' - חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט. ולכן:

אילו נאמר רק הפרט 'ארבה' שהוא 'גובאי' - היינו למדים רק הדומה לפרט בה' סימנים, ד' שבמשנה, וגם אין לו גבחת, וכגון ציפורת כרמים. לכן נכתב הפרט 'סלעם' שהוא 'ניפול' - אך היינו למדים רק מי שיש לו סימן חמישי - שאין לו זנב, וכגון אושכף (וכן יוחנא ירושלמית). לכן נכתב הפרט 'חרגול' שהוא 'רשון' -

ללמוד זה מזה - כדי לחייב את האוכל דג טמא בעשה ובלא תעשה.

נאמר 'את זה תאכלו מבכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים' - 'במים' - כלל, 'במים' - כלל, 'בימים ובנחלים' - פרט, וכל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכין זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם ב'כלל ופרט וכלל', מה הפרט מפורש מים נובעים אף כל מים נובעים, ונתרבו חריצין ונעיצין לאיסור, ונתמעטו בורות שיחין ומערות להיתר.

אין לומר מה הפרט מפורש מים גדלין על גבי קרקע אף כל מים גדלין על גבי קרקע ולרבות גם בורות שיחין ומערות ולמעט רק 'כלים' - שנאמר בתחילת הפסוק 'את זה תאכלו' ומיותר אחר שנאמר בסופו 'אותם תאכלו', אלא בא ללמד שכשם שהגדלים בכלים נתמעטו שמוותרים אף אם אין להם סימני טהרה שהרי נאמר 'בימים ובנחלים', [ואין לומר להיפך שהגדלים בכלים אסורים אף אם יש להם סימנים אלו - שהרי שוב נאמר לגבי האיסור 'וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים... לא תאכלו' - הא הגדלים בכלים מותרים אף בלא סימנים] - כך גם הגדלים בבורות שיחין ומערות מותרים, ובהכרח שלא נתרבו מהכלל ופרט וכלל אלא הגדלים בחריצין ונעיצין, שלולי יתור זה היינו אומרים שכשם שבמפורש לא הותרו אלא אלו שבכלים כך גם בסתום (יתבאר בדף הבא).

שבת קודש פרשת משפטים - כ"ז שבט תשע"ט

דף ס"ז ע"א

תנא דבי רבי ישמעאל דרש הפסוקים בסימני דגים שלא בדרך כלל ופרט אלא בריבוי ומיעוט - 'במים' - ריבה, 'בימים ובנחלים' - מיעוט, 'במים' - חזר וריבה, ריבה ומיעוט וריבה ריבה הכל - חריצין ונעיצין לאיסור, ומיעוט בורות שיחין ומערות להיתר. שאין לפרש שהמיעוט בא רק למעט 'כלים' שא"כ מה נדרוש מ'את זה תאכלו' (המיותר אחר שנאמר בסופו 'אותם תאכלו'). אין לרבות ולמעט להיפך - שבורות שיחין ומערות דומים לכלים שהם עצורים, משא"כ חריצין ונעיצין אין עצורים.

שנינו לעיל (סו:): שהיתר שרצים (ללא סנפיר וקשקשת) הגדלים בכלים נאמר בסתום ונאמר במפורש, ונחלקו רב אחא ורבינא - אחד אמר ש'מפורש' היינו האמור ב'יש לו סימנים' להיתר שנאמר בפירוש, וב'אין לו' שאסור הוא 'סתום' (שנלמד רק מכלל פרט וכלל שמטילים הפרט בין שתי הכללים). והשני אמר ש'מפורש' הוא האמור ב'אין לו' לאיסור, שאילו נאמר רק ב'יש לו' היינו דורשים מ'בימים ובנחלים' להיפך - שאלו שבכלים אך כשיש להם סנפיר וקשקשת לא יאכלו.

תולעת שפירשה על קיסמים אסורה משום 'שרץ השורץ על הארץ', וכן דרשו 'כל השרץ השורץ על הארץ' - לרבות יבחושין שסיננן, ולכן לא ישפוך אדם שכר בלילה לכלי עם קיסמים לסנן, שמא תפרוש תולעת על הקיסמים ותחזור לשכר, ולא יראה כיון שהוא לילה. אך אין לחשוש שפורשת לדופן הכלי ושבה ונופלת - שעדיין מותרת כיון שזהו מקום גידולה, ולכן שנינו שמותר לשחות על בורות שיחין ומערות ולשתות, אף שיתכן שפירשה לדופן וחזרה למים.

דף ס"ז ע"ב

לשמואל קישות שהתליעה באביה - אסורה משום 'השרץ השורץ על הארץ' (שהקישות המחוברת לקרקע כקרקע).

שנינו בברייתא א': 'השורץ על הארץ' - להוציא זיזין (מין שרצים) שבעדשים ואת היתושים שבכליסיים ותולעת שבתמרים ושבגורגרות. ובברייתא ב': 'כל השרץ השורץ על הארץ' - לרבות תולעת שבעיקרי זיתים ושבעיקרי גפנים. ישוב הסתירה: אין הכרח לתרץ שכאן בפרי מחובר וכאן באינו מחובר וכשמואל, אלא יש ליישב שברייתא א' בתולעת שבפרי, ואף במחובר ודלא כשמואל, וברייתא ב' בזו שבעץ עצמו, וכן מדוייק הלשון 'בעיקרי' זיתים וגפנים.

איבעיות: א. פרשה ומתה, ב. פרשה מקצתה מן הפרי, ג. פרשה לאויר העולם ולא לקרקע, ד. פרשה לגג תמרה, ה. פרשה לגג גרעינתה, ו. פרשה מתמרה לתמרה, ונשאר בתיקו.

תולעים שבכבד ובריאה של בהמה (קוקיאני) - י"א שמוותרים כיון שבאים מבחוץ ממזון שאכלה, וי"א שאם כן היו צריכים להימצא בבית הריעי אלא מהבהמה נוצרו ומותרים. ולהלכה אסורים, שנכנסים לה בחוטמה בשעה שיושנת.

תולעים הנמצאות בין עור הבהמה לבשרה - אסורות, שנתרבו מהפסוק 'ואת נבלתם תשקצו'. ומפני שהבשר נותר בשחיטה, ואין השחיטה מועילה להן. הנמצאות בדגים - מותרות, שכשם שהדג נותר באסיפה בעלמא כך גם הם. ורבינא אמר לאמו שתבליעם לו בתוך הדגים שלא ימאסו עליו.

'הולך על גחון' - נחש, 'כל' - לרבות השילשול והדומה לו, 'על ארבע' - עקרב, 'כל הולך' - החיפושית והדומה לה, 'מרבה רגלים' - נדל, 'עד כל' - הדומה לנדל והדומה לדומה.

לזיתן דג טהור הוא, שנאמר 'גאווה אפיקי מגנים' - אלו קשקשים שבו, 'תחתיו חדודי חרש' - אלו סנפירין שפורח בהן.

הדרן עלך אלו טרפות

יום ראשון פרשת תרומה - כ"ח שבט תשע"ט

דף ס"ח ע"א

פרק רביעי - בהמה המקשה

בהמה המקשה לילד והוציא העובר את ידו - העובר מותר באכילה, גם אם לא החזיר את ידו. והיד עצמו, לרב יהודה אמר רב אסור אע"פ שהחזירו קודם שחיתת האם, שנאמר 'ובשר בשדה טרפה לא תאכלו' כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו, נאסר. ומקום חתך, אם לא החזירו אסור, שאינו בתוך הבהמה להיות נותר בשחיטתה, אבל אם החזירו מותר, שאין עליו שם יוצא. (ולעולא בשם רבי יוחנן גם האבר שיצא מותר אם החזירו קודם שחיתתה, ונדחו דבריו ראה להלן ע"ב).

הוציא העובר את ראשו, אף על פי שהחזירו הרי זה כילוד, ולא נותר בשחיטת אמו.

חתך מעובר שבמעיה, והשאיר החתיכה בתוכה - מותר באכילה ע"י שחיטת אמו. חתך מן הטחול ומן הכליות של גוף הבהמה, אסור באכילה, זה הכלל דבר שגופה אסור ושאינה גופה מותר.

איזהו בכור לנחלה ואינו בכור לכהנים - הבא אחר נפלים, אף על פי שיצא ראשו חי, או בן ט' שיצא ראשו מת. אבל בן ט' שיצא ראשו חי, הבא אחריו אינו אפילו בכור לנחלה.

יציאת הראש חשוב לידה - בין באדם ובין בבהמה.

שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה - כי כשם שהשליא סימן ולד באשה, כך סימן ולד בבהמה.

דף ס"ח ע"ב

הוציא את ידו וחתכו ואח"כ שחט את אמו - שבחוץ טמא ואסור, ושבפנים טהור ומותר. שחט את אמו ואחר כך חתכו, הבשר לרבי מאיר מגע נבלה, ולחכמים מגע טרפה שחוטה.

בפסוק שלמדנו שעובר נותר בשחיטת אמו נאמר 'פרסה' ו'פרסות' - ודרשו מזה בברייתא שאם הוציא ידיו והחזירן, אכול את מקום החתך. ופסוק שני בא להתיר עובר שפרסותיו קלוטות כגמל ונמצא במעי פרה, שאפילו לרבי שמעון שקלוט בן טהורה אסור, היינו כשיצא לאויר העולם, אבל אם נמצא במעי אמו מותר.

לעולא בשם רבי יוחנן עובר שהוציא את ידו והחזירו, מותר - שהכל היו בכלל בשר בשדה טרפה לא תאכלו, וכשפרט לך הכתוב בחטאת שיצתה חוץ למחיצתה וחזרה אסור, למדנו שרק חטאת אסורה, אבל כל יוצא כיון שחזר מותר. ונדחו דבריו מברייתא שלמדים מ'בשר בשדה טרפה לא תאכלו', מה טרפה כיון שנטרפה אין לה היתר, אף בשר כיון שיצא חוץ למחיצתו שוב אין לו היתר.

מעשר שני ובכורים שיצאו מירושלים וחזרו מותרים - שנאמר 'לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך' וגו', בשעריך לא תאכל, אבל אם יצאו וחזרו מותרים.

במערבא פירשו שנחלקו רב ורבי יוחנן אם יש לידה לאברים'. לרב יש לידה, ולפיכך אבר שיצא רובו אף מיעוטו שבפנים נאסר, ולרבי יוחנן אין לידה לאברים ומיעוטו שבפנים מותר.

לדברי האומר אין לידה לאברים נסתפקו אם הוציא העובר את ידו והחזירה, וחזר והוציא ידו אחרת והחזירה, וכן בשאר אברים, עד שהשלימו לרובו של עובר - אם נקרא ילוד כיון שיצא רובו, או מאחר שיצא כל אבר בפני עצמו וחזר, ואין לידה לאברים, אינו כילוד. ולצד שלא נקרא כילוד נסתפקו אם הוציא עובר את ידו וחתכה, וחזר והוציא את ידו וחתכה עד שהשלימו לרובו, אם מאחר שיצא רוב נקרא ילוד, או שצריך שיצא רובו בבת אחת.

יום שני פרשת תרומה - כ"ט שבט תשע"ט

דף ס"ט ע"א

קלוט במעי פרה לרבי שמעון - אם יצא לאויר העולם, אסור באכילה, ואם היה במעי אמו מותר. ועל זה שנינו 'זה הכלל דבר שאינו גופה מותר'.

עובר של שלמים שהוציא את ידו בעזרה או בירושלים - אסור באכילה, ואין אומרים שחומת העזרה או חומת ירושלים חשוב מחיצה לענין קדשים גם על ידו של העובר שלא יפסל משום אבר שיצא חוץ למחיצתו, לפי שמחיצת עובר אמו הוא.

הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן - נסתפק אילפא אם

מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרו מידי נבלה או לא. ולרבי ק"ו הוא, אם הועיל סימן ראשון לסימן שני להתיר באכילה את כל העובר והבהמה, כ"ש שמצטרף לטהר את האבר היוצא מידי נבלה.

בן פקועה הבא על בהמה - לדברי האומר חוששין לזרע האב הולד אין לו תקנה, שמצד אביו אין טעון שחיטה ומצד אמו טעון, וחצי סימניו כשחוטין.

לרבי מאיר גיד הנשה נוהג בשליל וחלבו אסור - ולרבי יהודה אין גיד הנשה נוהג בשליל וחלבו מותר.

בן פקועה שהוציא את ידו בשעת שחיטה, שבא על בן פקועה כמותו - למסקנת הגמרא מותר לאכלו בלא שחיטה, ואע"פ שבא מכח היד שאסורה משום יוצא שהרי זרע הבהמה מתבלבל בכלל הגוף [שאם לא כן היה קטע מוליד קטע וסומא מוליד סומא], כל שבא מכח איסור אין בו איסור, שהרי כל בהמה באה מכח חלב ודם ואע"פ כן מותרת.

ונסתפקו בגמרא אם מותר לגמוע את חלבו - אם הוא מותר כשאר חלב שאין בו איסור אבר מן החי, או שלא הותר אלא בשאר בהמה שיש לה תקנה בשחיטה, ולא בבן פקועה זה שאין לו תקנה בשחיטה.

השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה - אסור באכילה, שנאמר 'פרסות'. וכן קלוט במעי פרה מותרת - שנאמר 'פרסה' בבהמה תאכלו.

עובר שנמצא במעי בהמה מותרת - י"א שנאמר 'וכל' בבהמה לרבות את הולד. אבל מ'בהמה בבהמה' לא למדנו ולד, שמצאנו לענין תמורה שהעובר לא נקרא בהמה, שאין ממירין לא אברין בעוברין ולא עוברין באברין, ולא אברין ועוברין בשלמין ולא שלמין בהן. ולרב שימי בר אשי עובר נקרא בהמה ולמדים מ'בהמה בבהמה', ותמורה שאני ששנית לרבי שמעון הסובר שהוקש למעשר, מה מעשר אין נוהג באברים ועוברים, אף תמורה אין נוהגת.

חותך מן העובר שבמעיה או מן הטחול ומן הכליות, אסור באכילה - שנאמר אותה שלימה ולא חסירה.

דף ס"ט ע"ב

האומר רגלה של זו עולה - לרבי מאיר ורבי יהודה אין כולה עולה, שנאמר כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש, ממנו קדש ולא כולו קדש. ולא תצא לחולין, שנאמר 'יהיה' בהוייתה תהא, אלא תמכר לצרכי עולות ודמיה חולין חוץ מדמי אבר שבה. ולרבי יוסי שמעון כולה עולה, שנאמר 'יהיה' לרבות את כולה.

לרבי יוסי יש תמורה באברים, שכמו במוקדשים האומר רגלה של זו עולה כולה עולה (לפי שיטתו), אף כשיאמר רגל של זו תחת זו תהא כולה תמורה תחתיה.

המבכרת המקשה לילד - מחתך אבר אבר ומשליך לכלבים, יצא רובו הרי זה יקבר, ונפטרת מן הבכורה.

בכור שיצא שלישי, ומכרו לעובד כוכבים, וחזר ויצא שלישי אחר - לרב הונא קדוש, שלאחר שיצא רוב נתגלה שלמפרע כבר היה קדוש ומכירתו אינה מכירה, ולרבה אינו קדוש, שמיציאת רוב ואילך הוא קדוש, וכיון שכבר נמכר לגוי קודם לכן, אינו קדוש.

וכן נחלקו אם יצא שלישי דרך דופן, ושני שלישי דרך רחם - שלרב הונא אינו קדוש, כיון שלמפרע הוא קדוש, ורוב הראשון לא יצא דרך הרחם. ולרבה הוא קדוש, שמכאן ולהבא הוא קדוש, ורובו יצא דרך הרחם.

דף ע' ע"א

המבכרת המקשה לילד מחתך אבר אבר ומשליך לכלבים - לרב הונא שלמפרע הוא קדוש מחתך ומשליך, אבל אם מחתך ומניח, נעשה כמי שיצא רובו ויקבר.

יצא רוב העובר במיעוט אבר - נחשב כילוד, ואין אומרים שמיעוט האבר הולך אחר רובו שבפנים לבטל יציאת רוב העובר.

יצא חצי העובר ברוב אבר - נסתפק רבא אם הולכים באברים אחר הרוב, ותולין את מיעוט האבר שבפנים אחר רוב האבר שבחוץ ונקרא ילוד, או שלא הלכו באברים אחר הרוב.

רבא נסתפק כשכרכו לעובר בסיב, או בטליתו, או בשליא אחרת, או שכרכתו האשה בידיה והוציאתו, אם הוא קדוש או לא. וכל זה כשיצא דרך מרגלותיו, אבל אם יצא דרך ראשו ולאחר מכן עשתה אחד מדברים אלו, כבר קדוש ביציאת הראש. בלעתהו חולדה והוציאתו כשהיה בלוע, תלוי בספק של כרכתו והוציאתו. בלעתו והוציאתו, והכניסתו והקיאיתו, ויצא מאליו, ספק אם הוא קדוש.

הדביק שני רחמים ויצא מזה ונכנס לזה - נסתפקו אם בהמה האחרת נפטרה מן הבכורה או לא. ולא נפשט.

נפתחו כותלי בית הרחם - נסתפק רב אחא אם אויר הרחם מקדש והוא קדוש, או שמא נגיעת הרחם מקדשת ואינו קדוש. נעקרו כותלי בית הרחם לגמרי - אינו קדוש. נעקרו ונתלו לו בצווארו - נסתפקו אם מקדשים רק במקומן או גם שלא במקומן.

נגממו כותלי בית הרחם - אינו קדוש. נפרץ מקצתו ועומד מרובה על הפרוץ ויצא דרך הפרוץ, או שהיה פרוץ מרובה על העומד ויצא דרך העומד, הרי זה ספק.

דף ע' ע"ב

בהמה שמת עוברת בתוך מעיה והושיט הרועה את ידו ונגע בו: לשיטת ת"ק - בין בבהמה טמאה בין בבהמה טהורה טהור, מקל וחומר, אם הועילה אמו להתירו באכילה לא תועיל לו לטהרו מנבלה. ואפילו בבהמה טמאה, שנאמר 'וכי ימות מן הבהמה' זו בהמה טמאה, 'אשר היא לכם לאכלה' זו בהמה טהורה, הוקשה בהמה טמאה לטהורה, מה בהמה טהורה עוברת טהור, כך טמאה עוברת טהור.

לשיטת ר' יוסי הגלילי - בטמאה טמא ובטהורה טהור. לרב נחמן בר יצחק שנאמר 'נפש כי תגע בכל טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא', וכי נבלת בהמה טמאה מטמאה וטהורה לא, אלא זה עובר שבטמאה טמא ובטהורה טהור. ורבי יצחק דרשה מ'וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת', מהלכי כפים בחיה טמאתי לך. והוצרכו שני הדרשות שלא נאמר שהכתוב 'נפש כי תגע' בא לדרשת רבי (להלן ע"א). ועל דרשת רבי יצחק יש לדרחות שחזיר במעי אמו לא יטמא, שהוא מהלכי שמונה במהלכי שמונה.

קלוט במעי פרה טהורה (ואינה טמאה ממהלכי כפים בחיה), שהיא מהלכי ארבע במהלכי שמונה. ומהלכי שמונה במהלכי ארבע, כגון פרה במעי גמל, טמאה, שנאמר 'וכל הולך על כפיו קלוט במעי קלוטה טהורה, אע"פ שהיא מהלכי ארבע במהלכי ארבע, מק"ו שהועילה אמו להתירו באכילה.

נבלת בהמה טהורה, ושל בהמה טמאה, ושל חיה טהורה, ושל חיה טמאה, מטמאין - שנאמר 'וכי ימות מן הבהמה' זו בהמה טמאה, 'אשר היא לכם לאכלה' זו בהמה טהורה, ולמדנו שחיה טהורה בכלל בהמה טהורה, וחיה טמאה בכלל בהמה טמאה (ראה להלן ע"א).

יום רביעי פרשת תרומה - א' אדר א' תשע"ט

דף ע"א ע"א

חיה בכלל בהמה - שנאמר 'זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים וגו' איל וצבי ויחמור' וגו'. בהמה בכלל חיה - שנאמר 'זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה'.

חיה טהורה בכלל בהמה טהורה - לסימנים. חיה טמאה בכלל בהמה טמאה להרבעה, בהמה טמאה בכלל חיה טמאה ליתר בהמה האמור בנגיעת נבילה, וללמד בגזירה שוה שאין חיוב עולה ויורד על הנוגע בטומאה אלא כשאכל את הקודש או נכנס למקדש. בהמה טהורה בכלל חיה טהורה - ליצירה, וללמד שהמפלת מין בהמה תשב עליו (לר"מ) כמו שיושבת על חיה שנאמר בה יצירה.

המפלת מין בהמה חיה ועוף - לרבי מאיר בין טמאין בין טהורין, אם זכר תשב לזכר אם נקבה תשב לנקבה, ואם אינו ידוע תשב לזכר ולנקבה. ולחכמים כל שאינו מצורת אדם אינו ולד.

האשה שמת ולדה בתוך מעיה ופשטה חיה את ידה ונגעה בו - החיה טמאה טומאת שבעה, והאשה טהורה עד שיצא הולד.

טומאה בלועה אינה מטמאה - שנאמר 'והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו', וטהור בהערב שמש גם אם אכל סמוך לשקיעת החמה ועדיין לא נתעכלה במעיו. ואפילו לסובר שטומאה שאינה ראויה לגר אינה מטמאה טומאה חמורה, עדיין ראויה היא לגר שלא בפניו.

לרבי יוחנן נבילה שהיתה ראויה לגר, מטמאה אדם ואוכלים עד שתיפסל לכלב. ולבר פדא לטומאה חמורה (לטמא אדם) קרויה נבילה כל זמן שהיא ראויה לגר, ומכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה, אלא מטמאה אוכלין ומשקין עד שתיפסל לכלב.

דף ע"א ע"ב

כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה, כך טהרה בלועה אינה מיטמאה. - ק"ו מכלי חרס המוקף צמיד פתיל שאינו מציל על טומאה שבתוכו מלטמא, שהרי טומאה רצוצה בוקעת ועולה עד לרקיע, ואע"פ כן מציל על טהרה שבתוכו מליטמא, אדם שמציל על טומאה בלועה שבתוכו מלטמא, אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא.

בלוע מלמטה דינו כבלוע מלמעלה - בק"ו, מה למעלה שאינו עושה עיכול מציל, למטה שעושה עיכול אינו דין שמציל. ואע"פ שאין למטה עושה עיכול אלא על ידי מעלה, אע"פ כן עיכול של מטה רב הוא.

בלוע בבהמה דינו כבלוע באדם - מקל וחומר, מה אדם שמטמא מחיים מציל בבלוע, בהמה שאינה מטמאה מחיים, אינו דין שתציל בבלוע. ואין לדחות מה לאדם שצריך שהייה בבית המנוגע, כי מה שבהמה אין צריכה שהייה בבית המנוגע הוא לענין כלים שעל גבה, וגם באדם לא צריך שהיה כשבגדיו על כתפו.

הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידי - הוא והן טמאין מיד. היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעו, הוא טמא מיד, והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס, פת חטים ולא פת שעורים, מיסב ואוכל בליפתן.

בלע טבעת טמאה - טובל ואוכל בתרומתו, שמשנבלעה אינה מטמאה. הקיאה, טמאה, שלא הועיל לה טבילת האדם, וטמאתו, שנגעה בו ביציאתו. בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת, והזה ושנה, וטבל, והקיאה, הרי היא כמה שהיתה, שלא קיבלה טומאה מן האדם כשבלעה.

יום השישי פרשת תרומה - ב' אדר א' תשע"ט

דף ע"ב ע"א

בלע שתי טבעות אחת טמאה ואחת טהורה - אין טמאה מטמאה את הטהורה. וחיה שפשטה ידה לתוך מעיה של אשה שמת ולדה לא נטמאה מדברי תורה אלא מדברי סופרים, ואפילו לרבי ישמעאל שעובר במעי אשה טהור, גזרו בה חכמים טומאה, גזירה שמא יוציא ולד את ראשו חוץ לפרוזדור, אבל את האשה לא טימאו לפי שהיא מרגשת בעצמה, ולא סמכו שתאמר לחיה, לפי שהיא טרודה.

עובר במעי אשה - לרבי ישמעאל טהור, שנאמר 'וכל אשר יגע על פני השדה' להוציא עובר במעי אשה, ולרבי עקיבא טמא מן התורה, שנאמר 'הנוגע במת בנפש', איזהו מת שבנפש של אדם הוי אומר זה עובר שבמעי אשה.

לרבי עקיבא 'וכל אשר יגע על פני השדה' בא לרבות גולל ודופק, ולרבי ישמעאל הלכתא גמירי לה.

רביעית דם הבאה מן המת מטמאה - לרבי ישמעאל שנאמר 'הנוגע במת בנפש האדם', איזהו נפש של אדם שמתמא, הוי אומר זו רביעית דם. ולרבי עקיבא אף רביעית דם הבא משני מתים מטמא באהל, שנאמר 'ועל כל נפשות מת לא יבא', שתי נפשות ושיעור אחד.

דף ע"ב ע"ב

בהמה המקשה לילד, והוציא עובר את ידו וחתכה, ואח"כ שחט את אמו - הבשר טהור. שחט את אמו ואח"כ חתכה - לרבי מאיר הבשר מגע נבלה, ולחכמים מגע טרפה שחוטא, כמו שטריפה שחיטתה מטהרתה, אף שחיטת בהמה תטהר את האבר. ולר"מ אין ראייה מטריפה שהיא גופה, משא"כ האבר שאינו גופה.

מנין לטרפה ששחיטתה מטהרתה - ולא נלמוד מבהמה טמאה שאסורה באכילה שאין שחיטתה מטהרתה, כי מה לבהמה טמאה שאין במינה שחיטה. בן שמנה חי אין שחיטתו מטהרתו, לפי שאין במינו שחיטה.

בגד של שלשה על שלשה טפחים שנחלק - טהור מן המדרס, שאינו ראוי עוד למדרס. לר"מ טמא מגע מדרס, שנגעו זה בזה בעודן מחוברין. ולרבי יוסי אינו מגע מדרס לפי שהוא מגע בית הסתרים, אלא שאם נגע בו הזב כשדרס עליו כגון שרגלו ערום, טמא משום מגע זב. וכל זה בשלשה על שלשה שנחלק, שבשעת פרישתן אין בשני החלקים כשיעור מדרס, אבל שלש אצבעות על שלש אצבעות הבא מבגד גדול, טמא גם לרבי יוסי משום מגע מדרס, שבשעת פרישתן מאביהן אי אפשר לצמצם שלא יגע.

עובר במעי בהמה שהוציא את ידו וחתכה מטמא האבר את העובר - ולא נחשב הנגיעה באבר כמגע בית

הסתרים שאינו מטמא (לרבי יוסי), שבשעת פרישתן מאבר אי אפשר שלא יגע, ומקבלים טומאה מן האבר. ולרבינא מטמאים במגע גם אם לא חתכה, אפילו לרבי יוסי שהוא מגע בית הסתרים ואינו מטמא, לפי שעומד לחתיכה וכחתוך דמי. ואפילו לחכמים שאין אומרים כן, מודים בחיבורי אוכלים שכחתוכים הם ונוגעים זה בזה.

יום השישי פרשת תרומה - ג' אדר א' תשע"ט

דף ע"ג ע"א

כל ידות הכלים שהן ארוכות ועתידי לקצצן - לרבי מאיר מטביל עד מקום שהוא עתידי לקיים, ומה שעתידי לקוץ אין צריך טבילה דכקצוץ דמי. ולרבי יהודה עד שיטביל את כולו.

טרפה ששחטה מטמאה במוקדשין מדרבנן - וזה מה ששינונו שלחכמים עובר שהוציא את ידו, ושחט את אמו ואח"כ חתכה, הוא מגע טרפה שחוטא, כלומר שמתמא במוקדשין.

רבי מאיר מוכיח שעובר שהוציא את ידו הוא נבילה, כי אם שחיטת אמו מוציאו מידי נבילה, תתירנו גם באכילה. ודחו חכמים שטרפה תוכיח ששחיטתה מטהרתה מנבלה ואינה מתירתה באכילה, אמר להם אם טיהרה שחיטת טריפה דבר שהיא גופה, תטהר את האבר שאינו גופה, אמרו לו הרבה מצלת על שאינו גופה יותר מגופה, שהרי חותך מן העובר שבמעייה מותר באכילה, מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה.

לרשב"ל כמחלוקת רבי מאיר וחכמים בעובר שהוציא את ידו, כך מחלוקת באבר המדולדל בבהמה, שלרבי מאיר אין שחיטתו מטהרתו ולחכמים מטהרתו. ולרבי יוחנן (למסקנא) באבר של בהמה לדברי הכל אין 'שחיטה עושה ניפול', כלומר ששחיטתו מועלת לו, שלא אמר רבי מאיר שאין שחיטתו מטהרתו אלא באבר של עובר שאינו גופה, אבל באבר המדולדל שהוא גופה שחיטה מטהרתו.

דף ע"ג ע"ב

הכל מודים שמיתה עושה ניפול - שבהמה שיש לה אבר המדולדל, ומתה, המיתה מפלת את האבר ואינו טמא כאבר מן הנבלה אלא כאבר מן החי (שאינו מטמא אלא כשהוא אבר שלם בשר גידים ועצמות). היה בשר מדולדל בה, צריך הכשר מים כדי לקבל טומאה, ואינו מטמא כדין בשר מן החי.

נשחטה הבהמה - לרבי מאיר הוכשרו הבשר בדמיה לקבל טומאת אוכלין, כלומר שאין להם טומאת עצמן כאבר מן החי, שהשחיטה אינה עושה ניפול (וכן האבר, לפי הנתבאר שלדברי הכל אין שחיטה עושה ניפול באבר המדולדל מן הבהמה). ולרבי שמעון לא הוכשרו, וצריכין הכשר אחר לקבל טומאה, שאין בהמה נעשית יד לאבר להביא הכשר עליה.

בין בשר הפורש מן הבהמה, ובין בשר הפורש מן האבר צריכים הכשר (לרבי מאיר), ואין אומרים שבשר הפורש מן האבר אין צריך הכשר הואיל ומטמא טומאה חמורה אגב אביו.

'בשר בשדה טרפה לא תאכלו' - להביא האבר והבשר המדולדל בבהמה ובחיה ובעוף ושחטן שאסורין. ופירש רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן שאין בהם אלא מצות פרוש בלבד, אבל מעיקר הדין מותרים שאין שחיטה עושה ניפול.